

Warszawa, 28-08-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

V.7018.2.2014.AM

Szanowny Pan

Łukasz Jankowski

Prezes Naczelnej Rady Lekarskiej

via ePUAP

Szanowny Panie Prezesie,

w piśmie skierowanym do Trybunału Konstytucyjnego dnia 7 grudnia 2015 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o stwierdzenie, że art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 793, ze zm.), w zakresie, w jakim upoważnia ministra właściwego do spraw zdrowia do ogłoszenia w drodze obwieszczenia sposobu stwierdzenia trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu, jest niezgodny z art. 38 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 87 ust. 1 Konstytucji. Wątpliwości Rzecznika budziła kwestia uregulowania w akcie niemającym charakteru źródła prawa powszechnie obowiązującego procedury, której przeprowadzenie umożliwiałoby stwierdzenie trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu, co było równoznaczne ze stwierdzeniem zgonu pacjenta. Postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym zostało jednak umorzone ze względu na zmianę stanu prawnego.

Obecnie prowadzone są analizy związane z ponownym wszczęciem postępowania w tej sprawie przed Trybunałem Konstytucyjnym. W obowiązującym stanie prawnym kwestie te regulują przepisy ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1731, ze zm.; dalej: u.z.l.), w świetle których stwierdzenie trwałego nieodwracalnego ustania

czynności mózgu (śmierci mózgu) lub nieodwracalnego zatrzymania krążenia poprzedzającego pobranie narządów jest równoznaczne ze stwierdzeniem zgonu (art. 43a ust. 7 u.z.l.). Stosowne procedury określono w obwieszczeniu Ministra Zdrowia z dnia 4 grudnia 2019 r. w sprawie sposobu i kryteriów stwierdzenia trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu (M.P. z 2020 r. poz. 73) oraz obwieszczeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2010 r. w sprawie kryteriów i sposobu stwierdzenia nieodwracalnego zatrzymania krążenia (M.P. Nr 59, poz. 784). Akty te nie stanowią źródeł prawa powszechnie obowiązującego. W piśmiennictwie wyrażany jest pogląd, że obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 4 grudnia 2019 r. nie ma charakteru normatywnego i zawiera wskazówki, wytyczne oraz uwagi oparte na najnowszej wiedzy medycznej i ustalone przez specjalistów z różnych dziedzin medycyny – zob. M. Malczewska [w:] *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty. Komentarz*, red. E. Zielińska, Warszawa 2022, uwagi do art. 43a.

Na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1058) zwracam się do Pana Prezesa z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska samorządu lekarskiego co do tego, czy omawiane procedury (stwierdzenia trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu oraz nieodwracalnego zatrzymania krążenia poprzedzającego pobranie narządów) powinny być regulowane w akcie będącym źródłem prawa powszechnie obowiązującego. Będę też wdzięczny za wyrażenie opinii co do tego, czy art. 43a ust. 3 u.z.l. jest w praktyce rozumiany jako upoważniający Ministra Zdrowia do wydania obwieszczenia odwołującego się jedynie do obiektywnych prawidłowości fizykalnych ustalonych na gruncie aktualnej wiedzy medycznej, czy też zawierającego nowość normatywną, tj. wprowadzającego elementy, które nie zostały wprost sprecyzowane ustawowo.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/